

	<p>अनौपचारिक बसोबासी तथा भूसम्बन्धको पहिचान, नक्सांकन तथा अभिलेखन सम्बन्धी कार्यविधि तर्जुमा सम्बन्धी कार्यदिश (ToR)</p>
<p>परिचय :</p>	<p>देशको कुल भूभागको करीब २८ प्रतिशत क्षेत्र आवादी क्षेत्र छ । जसको करिब ७५ प्रतिशत औपचारिक रूपमा दर्ता भएको जग्गाको मात्र भूसम्बन्ध, भूस्वामित्व र अधिकार सम्बन्धी सुचना राज्यको अभिलेखमा रहेको पाईन्छ । अनौपचारिक भूसम्बन्ध कायम रहेको बाँकी करीब २५ प्रतिशत क्षेत्रमा कायम रहेको बसोबासको कुनै सुचना राज्यको अभिलेखमा छैन। यस बाहेक समग्रमा बाँकी करिब ७२ प्रतिशत जग्गा सामान्यतया सरकारी जग्गा (बन, जंगल, नदी नाला, हिमाल, पहाड, गौचरन लगायत) मानिन्छ । नाप नक्सा हुन बाँकी रहेको नेपालको सम्पूर्ण आवादी क्षेत्रको कुन क्षेत्रको, कस्तो किसिमको जग्गामा, कति क्षेत्रफलमा, कुन व्यक्ति (प्राकृतिक वा कानूनी) को, कस्तो किसिमको अधिकार, कहिले देखि कायम भएको हो, सो को प्रष्ट सुचना तयार हुन आवश्यक छ ।</p> <p>हाल औपचारिक रूपमा दर्ता भएको जग्गाको सुचना अद्यावधिक गर्ने र हाल यस्तो किसिमको कुनै सुचना उपलब्ध नभएको अनौपचारिक भूसम्बन्ध भएको ऐलानी, पर्ती र अन्य सरकारी जग्गामा लामो समय देखि बसोबास भएको स्थान र सो स्थानमा बसोबास गर्ने भूमीहीन सुकुम्बासी र अव्यवस्थित बसोबासीको विस्तृत सुचना आवश्यक छ। साथै आवादी बाहेको अन्य क्षेत्रमा समेत कुन क्षेत्रमा कुन तहको सरकार वा समुदायको कस्तो सम्बन्ध, स्वामित्व वा अधिकार हुने हो सो प्रष्ट हुने गरी विस्तृत अभिलेख तयार हुनु पर्दछ।</p>
<p>पृष्ठभूमि</p>	<p>भूमि व्यवस्था, सहकारी र गरिवी निवारण मन्त्रालयको अगुवाईमा अधिल्लो वर्ष उद्देश्य सापेक्ष भूमि प्रशासन रणनीति विकास भएको थियो । यसलाई भूमि नीतिले पनि समेटेको छ । नीतिले लामो समयदेखि नसुल्झिएका भूमि सुधारसम्बन्धी विभिन्न मुद्दा सम्बोधन गर्ने लक्ष्य राखेको छ । नीतिमा गरिब तथा सीमान्तकृत व्यक्तिहरूको भूमिमा समान पहुँच, विभिन्न प्रकारको भूसम्बन्ध व्यवस्थापन, विश्वसनीय र गुणस्तरीय सेवा प्रवाह, भूउपयोग योजना तथा व्यवस्थापन जस्ता मुद्दालाई सम्बोधन गर्ने रणनीति र कार्यनीति तर्जुमा गरिएका छन् ।</p> <p>भूमि व्यवस्था, सहकारी तथा गरिवी निवारण मन्त्रालय, यूएन ह्याबिट्याट, सामुदायिक आत्मनिर्भर सेवा केन्द्र र सम्बन्धीत स्थानीय तहको साभेदारीमा बेलका नगरपालीका र भरतपुर उपमहानगरपालीकामा एसटिडिएम विधीको प्रयोग गरी भूमिको परिवेश विश्लेषण कार्य भईरहेको छ । त्यसको समीक्षाबाट प्रभावकारी नतिजा आएको र सुकुम्बासी एवं अव्यवस्थित बसोबासीको समस्या हल गर्न आवश्यक आधारभूत सूचना संकलन गन यो प्रभावकारी लागेकाले यस्तो परिवेश विश्लेषण गर्न अन्य स्थानीय तहबाट पनि माग भई आएको विगतको अनुभवको आधारमा कार्यविधि बनाउन आवश्यक भएको छ ।</p>

उद्देश्य	(१) भूमिहीन, अव्यवस्थित वसोवासी र उनिहरुले वसोवास एवं जोतकमोत गर्दै आएको जग्गाको पहिचान, जाँच र अभिलेखनको लागी स्पष्ट कार्यविधी तयार गर्ने ।
कामको क्षेत्र	<ul style="list-style-type: none"> ● उद्देश्यमा आधारित भूमि प्रशासन सम्बन्धी रणनीति, भूमि नीति र यस सँग सम्बन्धीत ऐनहरुको अध्ययन ● हाल भरतपुर महानगरपालिका र वेलका नगरपालिकामा भईरहेको अध्ययन कार्यको समीक्षा ● भूपरिवेश विश्लेषण कार्यक्रममा क्रियाशिल सहजकर्ता र अधिकृतहरूसँग छलफल ● कार्यविधीको मस्यौदा र प्रस्तुती ● पृष्ठपोषणको आधारमा परिमार्जन र अन्तिमीकरण
विधी एवं प्रक्रिया	परामर्शदाता व्यक्ति वा कम्पनीले यस विषयमा सहभागीमुलक तवरले छलफल गरी प्रस्तावनामा उल्लेख भए वमोजिमका विधी र प्रक्रियामा रही सामुदायिक आत्मनिर्भर सेवा केन्द्रको तोकिएको व्यक्तिसँग समन्वयमा रही कार्य गर्नुपर्नेछ ।
प्राप्त गर्नुपर्ने नतिजा एवं उपलब्धीहरु	भूमिहीन, अव्यवस्थित वसोवासी र उनिहरुले वसोवास एवं जोतकमोत गर्दै आएको जग्गाको पहिचान, जाँच र अभिलेखनको लागी कार्यविधी
समय अवधी	५-२५ डिसेम्बर, २०१९
बजेट	यस कार्यको लागि आवश्यक सामाग्री संकलन गर्ने, विभिन्न व्यक्तिहरूसँग अन्तर्वाता गर्ने, भएका स्रोत सामाग्रीहरुको अध्ययन गर्ने र गाईडलाईन तर्जुमा गर्ने कार्यको लागि रु. १५०,००० (एक लाख पचास हजार) बजेट रहेको छ ।
परामर्शदाता व्यक्ति/संस्था /कम्पनीको न्यूनतम योग्यता	उद्देश्य सापेक्षित भूमिसुधार सम्बन्धी विषयमा जानकारी हासिल गरेको । Social Tenure Domain Model को विषयमा जानकारी भई यस अनुसार सूचना कार्यमा संलग्न भएको । भूमि सम्बन्धी अध्ययन अनुसन्धान आदि कार्यमा संलग्न भएको । हाल भरतपुर, वेलका आदि स्थानीय तहमा भएको परिवेश विश्लेषण कार्यवारे जानकार ।
मुल्याकंन	यस कार्यदेशको उद्देश्य मिल्दो काम गरिसकेका वा त्यस विषयमा विशेष अनुभव भएका र यस सम्बन्धी निती, कानुन तर्जुमा आदि कार्यमा संलग्नलाई प्राथमिकता दिईनेछ ।
आशय पत्रका लाग अनुरोध	उल्लेखित योग्यता पुगेका व्यक्ति/संस्था /कम्पनीले विगतमा गरेको कामको विवरण भर्त्तिकने गरी सम्बन्धीत विषयमा आफ्नो अनुभव खुलाई कानुनी कागजात, भ्याट विवरण र संक्षिप्त प्रस्तावना समेत डिसेम्बर ४ तारेख भित्र संस्थाको ईमेल आईडी landrights@csrcnepal.org वा धापासीस्थित कार्यालयमा पेश गर्न अनुरोध छ।